

Forssan yhteislyseon opetussuunnitelma 2021

päivityspäivä: 2.9.2025

Sisällysluettelo

1. Arvoperusta
2. Toimintakulttuuri
3. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä
4. Opiskeluhoito
5. Kansainvälisyys ja kieliohjelma
6. Yhteistyö
7. Opiskelijakunta
8. Arviointi
9. Lukion tuntijako ja opintotarjonta
10. Lukiodiplomit
11. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Liitteet

Liite 1. Opetussuunnitelman sisältövaatimukset

Liite 2. Forssan yhteislyseon opinto-opas 2021

Liite 3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Liite 4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista sekä järjestyssäännöt

Liite 5. Forssan yhteislyseon opiskelijahuoltosuunnitelma

Liite 6. Lukion laatukirja

1. Arvoperusta

Forssan yhteislyseon tavoitteena on antaa opiskelijoille hyvät valmiudet menestyä yhteiskunnassa. Lukiota valmistuvalla ylioppilaalla on **laaja-alainen yleissivistys, kyky ja halu jatko-opintoihin**. Hän on **aktiivinen ja vastuullinen toimija yhteiskunnassa**. Päättötodistus, ylioppilastutkintotodistus, lukiodiplomit ja muu näyttö ovat osoitus tavoitteiden saavuttamisesta.

Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta.

Opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan käsityksen perus- ja ihmisoikeuksista, niiden taustalla olevista arvoista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lyseo on sitoutunut Lapsiystävällinen Forssa -strategiaan omilla [palvelulupauksillaan](#).

Opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä.

Opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan ja sitä edistävän sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvoinnille. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sinnikkyyttä arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, työskentelyn organisoinnissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja tapahtumissa.

2.Toimintakulttuuri

Opiskelijan rooli on oppimisessa keskeinen; hänen toimintansa on **aktiivista, tavoitteellista ja itseohjautuvaa**. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa opiskelijoiden, opettajien ja muiden asiantuntijoiden sekä yhteisöjen kanssa. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan työskentelytapojaan ja ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan. Oppimista tuetaan ohjauksen ja monipuolisen palautteen ja arvioinnin avulla.

Lukion opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmät ovat monipuolisia, oppiainerajat ylittäviä ja yhteisöllisyyttä luovia. Ne sisältävät tutkimista, kokeilemista ja ongelmanratkaisua sekä rohkaisevat kriittiseen ja luovaan ajatteluun.

Opiskeluympäristöt ovat turvallisia ja terveitä sekä monipuolisia: rakennettuja tiloja, luontoa tai tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäviä ympäristöjä. Niiden monimuotoisuudella edistetään opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristö on joustava, se sallii oppimistapojen yksilöllisyyden. Osa opinnoista on mahdollista suorittaa itsenäisenä opiskeluna.

Toimintakulttuuri kehittyy yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppanien kanssa. Lyseo edistää opiskelijoiden osallisuutta ja demokraattista toimintaa ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Opiskelijakunnan jäsenenä lyseolaisia kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen.

Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Lisäksi heitä kannustetaan vastuullisuuteen omassa toiminnassaan (esim. liikenne, ruokailu, kierrätys ja hankinnat).

Lyseossa **edistetään kestäväää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä**. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat koulun yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan.

Lukiossa **arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta**. Kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu vieraiden kielten lisäksi eri tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden hallinnasta. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan käyttämään vieraiden kielten osaamistaan ja oman äidinkiellensä variaatioita tilanteeseen sopivalla tavalla. Jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

Lukion toiminnan kehittämistä ja arviointia ohjataan lukuvuosittain hyväksyttävässä laatukirjassa, joka on vuosisuunnitelman liite. Opiskelijat osallistuvat lukion kehittämiseen lukukausittain pidettävissä FYLin foorumeissa.

3.Kieleen ja kulttuurin liittyviä erityiskysymyksiä

Forssan yhteislyseo noudattaa kielen ja kulttuurin liittyvissä erityiskysymyksissä valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena sekä äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain mukaan. Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

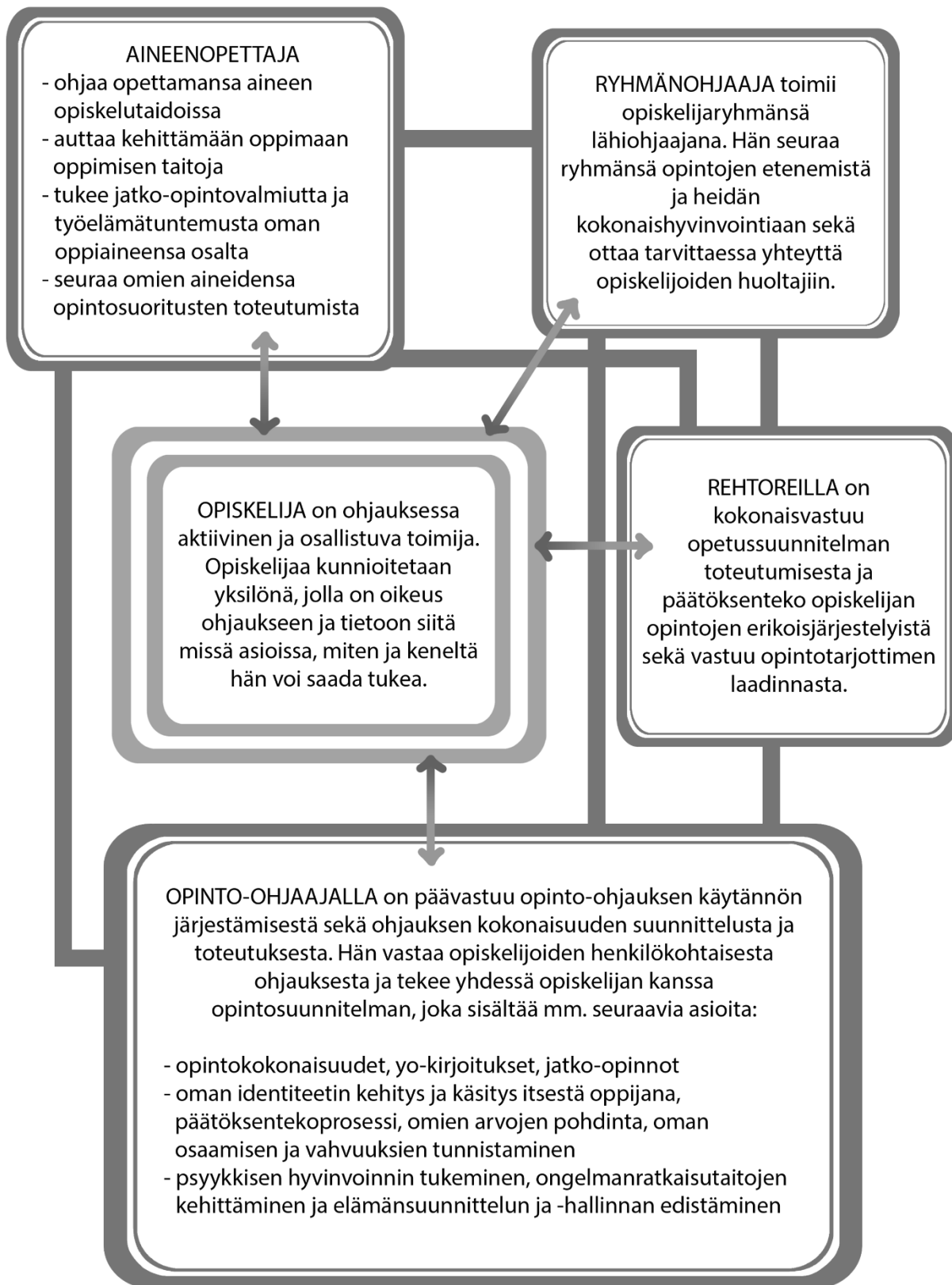
4.1 Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25§ 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijan ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausprosessi jatkuu koko lukio-opintojen ajan. Se järjestetään henkilökohtaisena ja ryhmäohjauksena. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen ja tietoon siitä, missä asioissa, miten ja keneltä hän voi saada tukea. Ohjauksen tavoitteena on edistää ja tukea opiskelijan hyvinvointia ja opintojen etenemistä.

Kaavio. Lukiokoulutuksen henkilöstön ohjaustehtävät.

4.1.1 Lukion ohjaussuunnitelma

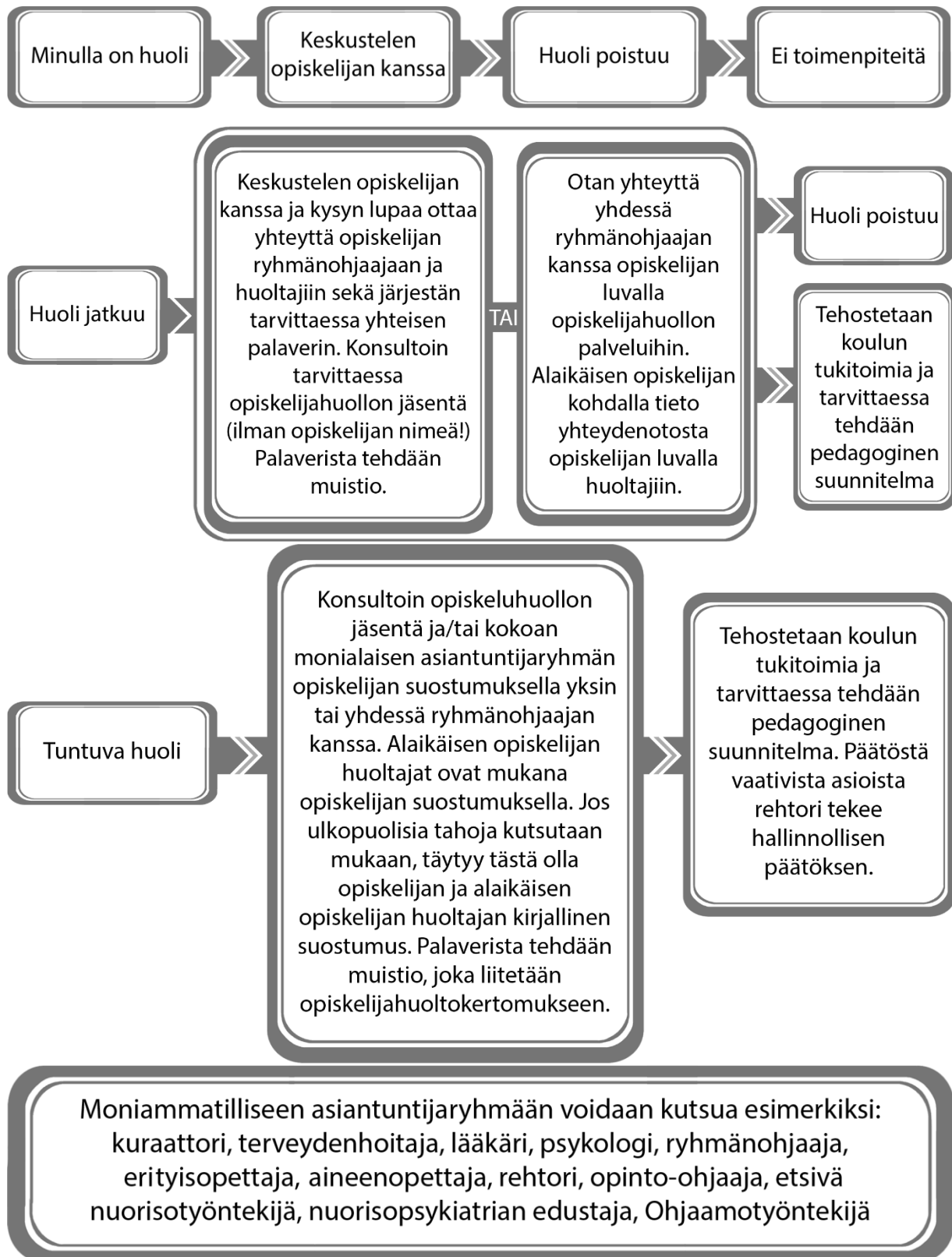
Jokaisella opiskelijalla laaditaan lukiossa henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista: Taustatiedot, arki ja hyvinvointi, tavoitteet, lukio-opinnot, muu osaaminen ja hyväksiluku, ylioppilastutkintosuunnitelma, jatko-opintomahdollisuudet, itsearviointi.

Ohjauksessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, kiinnostuksen kohteet, tavoitteet, osaamisalueet sekä elämäntilanne. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden toteutumista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä.

4.1.2 Huolikaavio

4.1.3 Nivelvaiheiden yhteistyö

4.1.3.1 Siirtyminen peruskoulusta lukioon

Forssan yhteislyseo järjestää kaikille seutukunnan 9. luokkalaisille suunnatun tutustumispäivän lukiossa ja -illan 9. luokkalaisten vanhemmille. Tutustumispäivään voivat osallistua myös peruskoulun opettajat ja opinto-ohjaajat. Lisäksi peruskoulujen opinto-ohjaajia tiedotetaan lukiokoulutukseen liittyvistä ajankohtaisista asioista. Opinto-ohjaajat käyvät kertomassa lukio-opinnoista kaikissa seutukunnan yläkouluissa ja valmistelevat yhdessä opiskelijan kanssa ensimmäisen vuoden opintokokonaisuuden. Opiskelijat käyvät henkilökohtaisesti ilmoittautumassa lukioon kesäkuussa. Siirtymävaiheen aikana tehdään yhteistyötä peruskoulujen opinto-ohjaajien kanssa, jotta opetuksen kannalta välttämättömät tiedot saadaan siirrettyksi.

Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opetuksen käytänteisiin ryhmänohjaajan johdolla.

4.1.3.2 Lukio-opintojen keskeytyessä

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Forssan yhteislyseossa täytetään siirtolomake, josta ilmenee opintojen päättymisen syy. Alle 18-vuotiaalta vaaditaan lomakkeeseen myös huoltajan allekirjoitus.

Kun opiskelija on siirtymässä toiseen oppilaitokseen lukion opinto-ohjaaja tukee häntä yhteydenpidossa vastaanottavaan oppilaitokseen, kunnes paikka sieltä on varmistunut.

Jos opiskelija keskeyttää opintonsa, eikä hänellä ole seuraavaa opiskelupaikkaa tiedossa asiasta ilmoitetaan myös etsivälle nuorisotyölle.

4.1.3.3 Lukio-opintojen päättyessä

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitosten ulkopuolisten tahojen kanssa on kuvattu paikallisen lukion opetussuunnitelman kohdassa yhteistyö.

4.1.4 Arviointi

Opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan itsearviointiin. Opiskelijat arvioivat saamaansa opetusta ja opinto-ohjausta. Hallinto-ohjelman avulla pyritään lukuvuosittain tekemään kysely. Opiskelijoilta kysytään heidän saamastaan opetuksesta, ohjauksesta ja tuesta sekä niiden laadusta ja riittävydestä. Lisäksi opiskelijat saavat arvioida omia vaikutusmahdollisuuksiaan opetuksen ja tuen järjestämiseen.

Opettajat ja opinto-ohjaajat arvioivat työnsä tuloksellisuutta itse ja kehityskeskustelussa arvioidaan sitä, miten heidän mielestään opiskelijat ovat saavuttaneet lukion päätavoitteet ja miten tavoitteisiin pääsemistä voitaisiin parantaa.

4.2. OPPIMISEN TUKI JA ERITYISOPETUS (nojaa valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan 1.8.2025) (johtokunta syyskuu 2025)

Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista.

Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan

huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio--opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhoollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos aiemmin kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiopetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona aiemmin esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on

systemaattisempaa ja tavoitteellisempaa kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa on ensin kokeiltu oppimisen tukea monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan

hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

TUKITOIMET FORSSAN YHTEISLYSEOSSA

tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

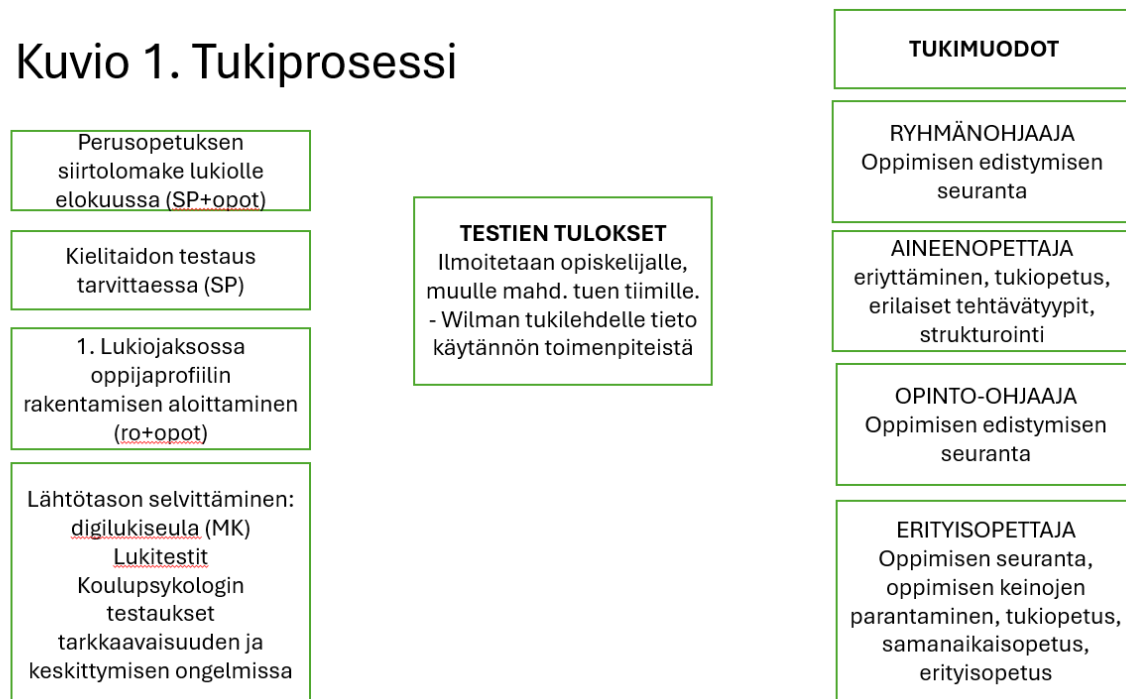
- o *lukiossa tarjottavista tukitoimista, erityisopetuksesta ja ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyistä tiedotetaan huoltajailloissa, Wilman tiedotteissa, ryhmänohjauksessa sekä erikseen pidettävissä infoissa, yksilöidyillä Wilma-viesteillä ja henkilökohtaisilla tapaamisilla.*
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
 - o *Erityisopettajat ja opinto-ohjaajat arvioivat ja suunnittelevat opiskelijan tuen tarvetta opinnoissa ja opiskelussa nivelvaiheen tietojen, aiemman tuen tarpeen sekä opiskelijan ja huoltajan esittämien tuen tarpeiden sekä opiskelijan omien havaintojen pohjalta yhteistyössä opettajien ja tarvittaessa opiskeluhuollon ja muiden asiantuntijoiden kanssa.*
 - o *Opintojen alussa erityisopettaja tekee kaikille ensimmäisen vuoden opiskelijoille digitaalisen lukiseulan. Poikkeuksena ovat juuri Suomeen muuttaneet S2-opiskelijat. Seulontatesti tehdään ensimmäisten kouluviikkojen aikana elokuussa. Testin tarkoituksena on seuloa suuremmasta opiskelijajoukosta ne opiskelijat, joiden luku- ja kirjoitustaito on jollakin taitoalueella puutteellinen. Digilukiseulan ohjelma visualisoi tulokset värikoodein. Niiden avulla on mahdollista löytää nopeasti ne opiskelijat, joilla on heikkoja suorituksia lukitestin eri osa-alueissa. Poikkeavan (siis heikon) tuloksen saaneet opiskelijat kutsutaan erityisopettajan luo. Haastattelun apuna voidaan käyttää Digilukiseulaan sisältyviä, opintoihin liittyvän kyselyn vastauksia. Oppilaan kanssa voi myös keskustella arviointitilanteesta ja mahdollisista tuloksiin liittyvistä seikoista. Haastattelun perusteella arvioidaan, teetetäänkö opiskelijalle lisäksi Lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille. Tämän yksilötestistön perusteella suunnitellaan tarvittavat tukitoimet sekä tehdään tarvittaessa YTL:lle lukilausunto.*
 - o *Matematiikan tunneilla tehdään matematiikan osaamiskartoitus. Tarvittaessa annetaan tuki- ja erityisopetusta.*
 - o *Opiskelijat, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, kirjataan Wilmaan tukitoimet ja heille laaditaan HOPS. YTL:lle tehdään vieraskielisyys selvitys.*
 - o *Sairauden, vamman tai erityisen vaikean elämäntilanteen vuoksi voidaan tarjota tukitoimia.*
 - o *Opiskelija on aktiivinen ja osallistuva toimija.*
 - o *Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, joissa opiskelija omavaltaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissa.*
 - o *Aineenopettajat ja ryhmänohjaajat arvioivat tuen tarvetta opintojaksoittain.*
 - o *Tuen tarvetta arvioi myös opiskelijahuollon henkilöstö.*
 - o *Opiskelija ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa kuullaan ennen erityisopetuksen hallintopäätöksen tekemistä. Kuulemistilaisuudessa on läsnä rehtorin lisäksi erityisopettaja.*
 - o *Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa.*
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

- *Annetut tukitoimet kirjaa Wilman tukitoimet-välilehdelle tukitoimien antaja. Tukitoimien kirjaukset siirtyvät automaattisesti opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Suunnitellut tukitoimet kirjaa Wilman tukitoimet-välilehdelle erityisopettaja tai opinto-ohjaaja.*
- erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
 - *Erityisopetuksen hallintopäätöksen kirjaa Wilman tukitoimet välilehdelle rehtori. Sieltä päätös siirtyy automaattisesti opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan rehtori.*
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
 - *Opiskelijalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissa tai joka jostakin muusta syystä tarvitsee tukea, on oikeus saada aineenopettajan antamaa tukiopetusta.*
 - *Erityisopettaja tarjoaa opiskelijalle yksilöllistä pedagogista tukea, joka keskittyy opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseen ja opiskelutaitoihin. Erityisopettaja voi toimia myös samanaikaisopettajana.*
 - *Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, mikäli edellä mainittu oppimisen tuki ei ole ollut riittävää. Erityisopetus on tavoitteellisempaa ja systemaattisempaa kuin oppimisen tuki.*
 - *Tarjolla on lukion oppimäärään sisältyviä tukiopintojaksoja englannista ja ruotsista.*
 - *Opiskelija voi anoa ylioppilaskirjoituksiin erityisjärjestelyjä (lisäaika, kompensatio). Näitä järjestelyjä käytetään jo opintojen aikana.*
 - *Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä. Opetusta on mahdollista eriyttää ja valita monipuolisia opetusmenetelmiä.*
 - *Opiskelijalla, jolla on kirjattuna erityisen tuen tarve, on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti (mm. kokeen suullinen täydentäminen, keskeisen oppiaineen koe). Tavoista sovitaan opettajan kanssa opintojakson alussa.*
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
 - *Tuen toteutumista seuraavat aineenopettaja, ryhmänohjaaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja.*
 - *Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Saadun tuen riittävyyttä seurataan opintojen aikana.*
 - *Tuen tarve otetaan huomioon arvioinnissa ja arvioinnissa voidaan käyttää erityisjärjestelyjä.*
 - *Opettaja kirjaa Wilman tukitoimet-välilehdelle annetut tukitoimet ja seuraa opiskelun sujumista sekä tukitoimien vaikutusta.*
 - *Opiskelija itse seuraa tukitoimien hyödyllisyyttä omalla kohdallaan ja kertoo tukitoimien riittävyydestä aineenopettajalle, erityisopettajalle, ryhmänohjaajalle tai opinto-ohjaajalle.*
- erityisopetuksen päätös
 - *Rehtori tekee hallintopäätöksen erityisopetukseen oikeutuksesta. Päätös tehdään, kun lukiossa huomataan erityisopetuksen tarve tai kun opiskelija tai alaikäisen opiskelijan huoltaja sitä pyytää. Mikäli opiskelijalla on ollut erityisopetuspäätös peruskoulussa, erityisopettaja keskustele opiskelijan kanssa tukitoimien tarpeesta ja kutsuu tarvittaessa*

moniammatillisen työryhmän koolle. Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään.

- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
 - *Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen erityisopetuksesta tehtävää hallintopäätöstä.*
 - *Tukitoimet kirjataan opiskelijan ja perheen pyynnöstä Wilman tukitoimet-välilehdelle.*
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.
 - *Erityisopettaja koordinoi koko oppilaitoksen erityisopetusta.*
 - *Erityisopettajalla on päärooli tuen tarpeen kartoituksesta. Oppimisen tukea ja siihen liittyvää opetusta ja ohjausta antavat aineenopettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat ja muu henkilöstö.*
 - *Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa.*

Kuvio 1. Tukiprosessi

Kuvio 1: Tukiprosessi (SP=erityisopettaja Susanne Petersen, MK=erityisopettaja Minna Kultanen)

1. lukiojaksossa aloitetaan oppijaprofiilin rakentaminen

Lähtötason selvittäminen: Lukiseula, eMath
Lukitestit, psykologin testaukset (tarkkaavaisuus, keskittyminen)

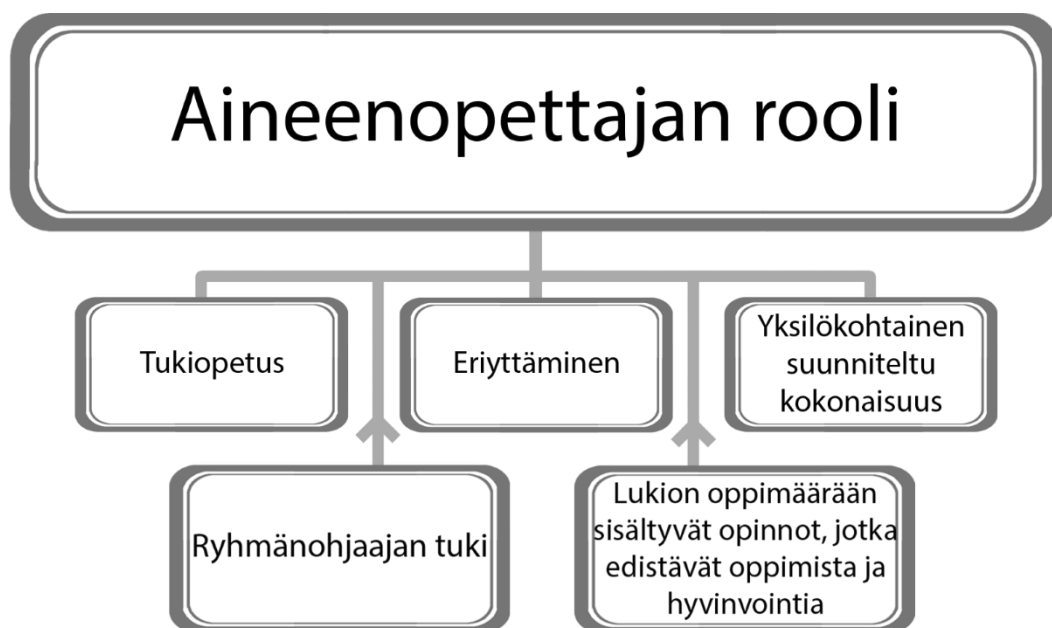
Testien tulokset

- Ilmoitetaan opiskelijalle, muulle mahd. tuen verkostolle.
- Wilman tukilehdelle tieto käytännön toimenpiteistä

Kuvio 2. Lähtötaso, seulat ja testit

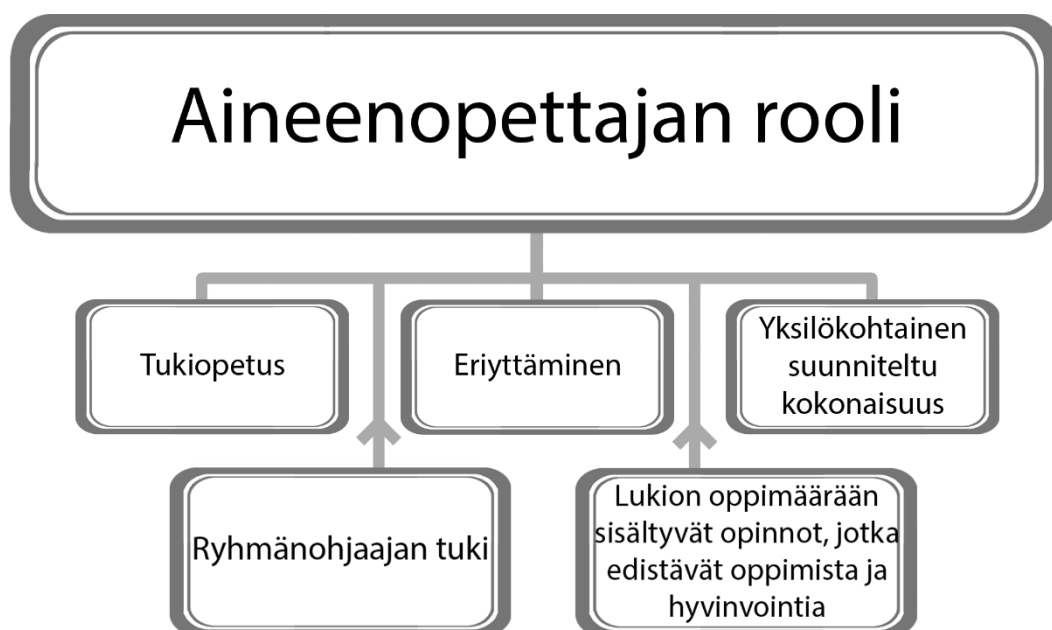

Kuvio 3: Erityisopettajan rooli

Kuvio 4: Aineenopettajan rooli

Master: OneDrive

4.3. Opiskeluhoolto

Forssan yhteislyseon opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhooltoja toteutetaan sekä yhteisöllisesti että yksilökohtaisesti.

Lyseon opiskeluhooltoon sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta, ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja.

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä sivistystoimen ja Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhooltoja toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien Forssan yhteislyseossa työskentelevien ja opiskeluhoollopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on lukion henkilökunnalla.

4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa Forssan yhteislyseon toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa. Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös terveydenhuollon, sosiaalitoimen, poliisin, Kelan, TE-keskuksen ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön kaikissa tilanteissa. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja ohjaa heitä toimimaan tarkoituksenmukaisesti vaaratilanteissa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoitojen palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhoitojen palvelut, opiskeluhoitojen psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisen opiskeluhoitojen tehtävänä on edistää ja ylläpitää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä. Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen hoitajalleen annetaan tietoa heidän oikeuksistaan opiskeluhoitoissa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä.

Opiskeluhoitoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoitojen monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhoitojen kokonaisuutta.

Opiskeluhoitoryhmiä ovat

- 1) opiskeluhoitojen ohjausryhmä,
- 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä eli Forssan yhteislyseon hyvinvointiryhmä sekä
- 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä.

Forssan yhteislyseon hyvinvointiryhmän tehtävänä on vastata lukion opiskeluhoitojen suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa rehtori, jonka edustajana toimii tarvittaessa vararehtori. Hyvinvointiryhmään kuuluvat opinto-ohjaajat, kaksi opettajaa, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori, rehtori ja opiskelijakunnan edustaja. Koululääkäri ja erityisopettaja voivat osallistua kokouksiin ja ryhmä voi tarvittaessa kuulla myös muita asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoitojen toteuttaminen ja kehittäminen.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoitojen tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön (esimerkiksi ryhmänohjaaja) tai opiskeluhoitojen palvelujen edustaja (esimerkiksi kuraattori), jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen hoitajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoitojen yhteistyötahoja tai opiskelijan tukiverkostoa.

4.3.2 Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

[Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Forssan seudulla 2017-2020](#)

[Forssan yhteislyseon opiskeluhoitosuunnitelma](#) (päivittyvä tiedosto)

5. Kansainvälisyys ja kieliohjelma

Koulussamme opiskellaan A-kielenä englantia ja B1-kielenä ruotsia. B2- ja B3-kielinä tarjotaan saksaa, ranskaa, venäjää, espanjaa ja italiaa.

Koulussamme on runsaasti kansainvälistä toimintaa.

1. Kansainväliset opinnot 2 opintopistettä

- Erasmus-projektit
- Opiskelijavaihto ja muu yhteistyö ystävyyskoulujen kanssa
- Tutustumismatka ulkomaille
- **"Äkkilähtökurssi" (ei kirjattu kurssioppaaseen, vaihtelee vuosittain, mahdollinen yhteistyö aineiden kesken?)**
- kaikista näistä jotain teemapäivälle (toukokuu)
- Antiikin-matkat

2. Kotikansainvälisyys 1-2 opintopistettä (TO3.7)

- **kansainvälisyysviikko joka kolmas vuosi (kiinteä paikka kalenterissa)**
- **kielten opiskelijat esittelemään kieliä (yläkouluihin marraskuussa)**
- ulkomaalaisen opiskelijan majoittaminen (voi majoittaa, vaikkei osallistu itse vaihtoon)
- **Wahren-opiston kielikurssi**
- muu opiskelijan kansainvälinen harrastuneisuus (esim. OPSin ulkopuolisen kielen ja kulttuurin harrastaminen, blogi, portfolio ym.)
- Opiskelijat, joilla äidinkielenä muu, kuin suomi (teemapäivänä, kansainvälisyysviikolla ym.)

3. Saksan ja ranskan kielten viralliset kielitutkinnot (DSD ja DELF)

Näistä opiskelijaa saa erillisen todistuksen.

6.Yhteistyö

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus.

Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta. Koulun henkilökuntaan huoltajat saavat yhteyden Wilman avulla.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys.

Huoltajien osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä vahvistaa toimintakulttuuria. Huoltajien osaamista hyödynnetään mm. oppiaineiden opetuksessa.

Huoltajien ja koulun yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä kuvataan myös Opiskeluhuolto-osiossa.

Muu yhteistyö

Yhteistyötä tehdään alueen seurakuntien, valtion ja kunnallisten laitosten, yritysten, yhdistysten, järjestöjen ja museoiden kanssa. Työelämän ja oppilaitosten edustajat vierailevat oppitunneilla. Kytköksiä korkeakouluihin luodaan mm. käyttämällä korkeakouluille tyypillisiä menetelmiä ja työtapoja. Työelämässä tarvittavia taitoja esitellään ja harjoitellaan oppiainekohtaisesti.

Lyseo kehittää yhteistyötä seutukunnan eri toimijoiden kanssa. Tällaisia yhteistyömuotoja ovat mm. biotalouteen liittyvä yhteistyö lukion, paikallisten yritysten ja Hamkin kanssa (myös englanninkielisen linjan kanssa), ensiapukoulutus, vapaaehtoistyön kurssi, varhaiskasvatuksen lasten lukutaidon kehittäminen ja yhteistyö Forssan Yrityskeskukseen kanssa.

Kehitämme lukioden välistä yhteistyötä mm. yhteisten opintojen kautta. Lounais-Hämeen musiikkiopiston, Kuvataidekoulun, Wahren-opiston ja Jokiläänin kansalaisopiston opintoja voi hyväksyttää lukio-opintoihin. Forssan ammatti-instituutista voi lukiolainen suorittaa erikseen sovittavia opintopaksoja. Opiskelija voi saada myös muista koulun ulkopuolisista opinnoista suorituksia lukio-opintoihin. Kuvataide- ja muotoilulinja tekee laajasti yhteistyötä seutukunnan oppilaitosten kanssa. Kuvataidekoulussa, Forssan ammatti-instituutin keramiikka-alalla ja Wahren-opistolla voi tehdä opintopaksoja, jotka liitetään osaksi lukion kuvataiteen opintoja. Suorituksista sovitaan yksilökohtaisesti linjan vastaavan opettajan kanssa. Opintoihin voidaan liittää myös työssä oppimista opettajan kanssa erikseen sopimalla.

Opiskelijoille järjestetään opintopäiviä korkeakouluissa. Eri alojen opiskelijoita käy kertomassa Forssan yhteislyseossa omasta alastaan ja oppilaitoksestaan. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus osallistua Studia-messuille, jossa esitellään jatko-opintomahdollisuuksia. Kehitetään mahdollisuutta seurata yliopistojen luentoja etänä mahdollisesti yhteistyössä muiden lukioden kanssa. Opiskelijoille tiedotetaan korkeakoulujen järjestämistä yhteistyöopintopaksoista ja maistiaisluennoista.

Opiskelijoille järjestetään työelämään tutustumispäivä lukion toisen vuoden aikana. Työelämän toimintatapoja esitellään opiskelijoille työpajoissa yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Opiskelijoille opetetaan cv:n, työhakemuksen ja motivaatiokirjeen tekeminen. Opettajat käyvät opiskelijaryhmien kanssa tutustumiskäynneillä yrityksissä ja tutustuvat julkisten palveluiden tuottajiin.

7. Opiskelijakunta

Koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista. Opiskelijoille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä lukiolain 21 §:n 4 momentissa tarkoitetun järjestyssäännön valmisteluun.

Forssan yhteislyseolla on sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta ja opiskelijakunnan hallitus. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opiskelijakunnalla on oikeus tulla kuulluksi kaikissa heitä koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä.

Opiskelijakunnan hallitus valitaan vuosittain yleiskokouksessa, jossa kaikki opiskelijakunnan jäsenet saavat äänestää ja asettua ehdolle hallituksen jäseniksi. Opiskelijakunnan hallitus käyttää koko opiskelijakunnan ääntä, ja sen edustajilla on oikeus osallistua lyseota koskevaan päätöksentekoon esim. opettajienkokouksessa ja hyvinvointiryhmässä.

Opiskelijakunnalla on yleiskokouksen hyväksymät säännöt, jotka määrittävät opiskelijakunnan vuosittaista toimintaa.

8. Arviointi

Arvioinnin tavoitteet

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arviointi kannustaa opiskelijaa omien tavoitteiden asettamiseen ja sopivien työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti. Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto. Opintojen suorittamiseen ja niiden arviointiin annetaan tarkempia ohjeita lukuvuosittain päivittyvässä Fylenteri-oppaassa.

Opintojakson arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana. Opiskelijan suorittamasta opintojaksosta annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päättyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön: esimerkiksi opintojaksoon kuuluviin töihin ja kokeisiin, erilaisiin tuotoksiin, aktiiviseen työskentelyyn, opettajan ja opiskelijan välisiin keskusteluihin sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointiin. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot, eikä se kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Diagnosoidut vammat, sairaudet tai muut oppimisen vaikeudet (kielelliset, matemaattiset, motoriset tai tarkkaavaisuuden häiriöt) tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Näissä tilanteissa opettaja tekee yhteistyötä opinto-ohjaajien, erityisopettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa tarpeen mukaan.

Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Kirjallisesti tai suullisesti annettu sanallinen palaute voi täydentää ja täsmentää arviointia. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvostellaan numerolla 4 (hylätty), 5 (välttävä), 6 (kohtalainen), 7 (tydyttävä), 8 (hyvä), 9 (kiitettävä) tai 10 (erinomainen). Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot arvostellaan hyväksytyllä arvosanalla tai suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty) sekä mahdollisesti erillistodistuksella. Myös opinto-ohjauksen opintojaksot ja temaattiset opinnot arvioidaan suoritusmerkinnällä. Lisäksi jaksotodistuksessa ja Wilmassa käytetään merkintää P (=puutteellisesti suoritettu mutta täydennettävissä oleva).

Itsenäisesti suoritettu opintojakso

Opiskelija voi opiskella opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti. Opintojakson itsenäiseen suoritukseen opiskelijan tulee hankkia ao. opettajan ja rehtorin suostumus. Kokonaan itsenäisesti suoritettavan opintojakson suorituslupa on hankittava vähintään

neljä viikkoa ennen, kuin opiskelija haluaa suorittaa kokeen. Samalla sovitaan niistä tehtävistä ja kuulusteluista, jotka kuuluvat opintojakson opiskelemiseen. Itsenäisesti opiskeltu opintojakso on suoritettava hyväksytysti. Opinto-oppaassa on maininta, jos opintojaksoa ei voi opiskella itsenäisesti. Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti opintojakson kokonaisuuden kannalta.

Suullisen kielitaidon opintojaksojen arviointi

Toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärän valtakunnallisen valinnaisen opintojakson 5 ja vieraiden kielten A-oppimäärän valtakunnallisen valinnaisen opintojakson 7 suorituksen arviointi perustuvat suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin opintojakson aikaisiin näyttöihin. Opintojaksosta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös opintojaksoon kuuluva suullisen kielitaidon koe, josta saa erillisen todistuksen, arvostellaan käyttäen asteikkoa 4–10. Arvioinnin perustana on taitotasoasteikko, joka on luotu yhtenäistämään kielen oppimisen arviointia Euroopassa.

Opinnoissa edistyminen

Koulun tulee antaa huoltajille tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Opintojen alkuvaiheessa opiskelija saa jaksotodistuksen, jossa on kaikkien suoritettujen opintojaksojen arvostelu. Siihen pyydetään huoltajan allekirjoitus tai sähköinen kuittaus. Jatkossa opiskelijan suorituksia voi seurata Wilma-järjestelmän kautta, mikä on huoltajan vastuulla. Mikäli opiskelija saa oppiaineen kahdesta peräkkäin opiskelemastaan opintojaksosta arvosanaksi 4 (hylätty), on hänen keskusteltava aineenopettajan kanssa. Lisäksi tarvittavat opinto-ohjelman muutokset käydään tekemässä opinto-ohjaajan luona. Mikäli opiskelija ei uusintakuulustelussa saa hyväksyttyä arvosanaa, on suositeltavaa opiskella opintojakso uudelleen. Painavista syistä, rehtorin luvalla, hylätysti suoritettua opintojakson uusintakuulusteluun voi osallistua toisenkin kerran. Opiskelijalla on myös mahdollisuus kerran korottaa hyväksyttyä arvosanaa korotuskokeessa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Ilmoittautuminen katsotaan suorituskerraksi. Lopulliseksi arvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi. Hyväksytysti suoritettua opintojakson voi halutessaan käydä uudelleen. Arvosanaksi jää parempi suorituksista.

Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista, ja hänen tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Koulu voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opinto-ohjelmaan voi sisältyä muiden oppilaitosten, esimerkiksi ammatti-instituutin, musiikkiopiston ja kuvataidekoulun opintoja. Opintojen korvaamisesta kerrotaan tarkemmin lukuvuosittaisessa Fylenteriin. Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan hyväksyä osaksi lukio-opintoja enintään 30 opintopisteen verran. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan opintojaksoon, tulee opintojaksosta antaa numeroarvosana, jos se on vain suinkin mahdollista.

Kaikki muualla suoritettut opinnot hyväksyy rehtori ja niiden arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu opintojakso vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta. Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Jos opiskelija siirtyy oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään, hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin, kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määriteltä tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän opintojaksojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden opintojaksojen arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän valtakunnallisia valinnaisia tai koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan. Arviointiin ei vaikuta se, onko hänelle järjestetty erillistä S2-oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2-oppimäärän opintojaksoista. S2-oppimäärän mukaisesti suoritettut opintojaksot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2 -oppimäärän opintojaksoihin. Niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - opintojakson arvosanaksi.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opintojaksot korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden -oppimäärän opintojaksot siinä määrin, kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat

toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärän arviointi Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen opintojaksoista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin opintojaksovalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuisia oppimääriä. Koulukohtaisista valinnaisista opintojaksoista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Temaattisten opintojen opintojaksot eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä opintojaksoja.

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintojaksoja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä temaattisten opintojen opintojaksoja.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä opintojaksojen arvosanoja enintään seuraavasti: Opiskelijan opiskelemia valtakunnallisia pakollisia ja valinnaisia opintojaksoja joista voi olla hylättyjä opintopisteitä enintään opintopisteiden määrä hylättyjä opintopisteitä saa olla enintään

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Opiskelija on siis suorittanut oppiaineen oppimäärän, kun hän on suorittanut oppiaineen pakolliset ja valitsemansa valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot, joista vähintään 2/3 on hyväksytysti opiskeltuja.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen arvosanojen painotetun keskiarvon perusteella. Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa, eli tentissä, suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja temaattisten opintojen opintojaksoista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä. Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opintojaksojen kuvausten kohdalla määrätään.

Lukion oppimäärän suoritus

Lukion oppimäärän voi suorittaa 2-4 vuodessa. Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti, valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen määrä on vähintään 10 eli 20 opintopistettä ja opintojaksoja on yhteensä vähintään 150 opintopisteen verran.

Valtakunnallisina valinnaisina opintojaksoina tarjottavista temaattisten opintojen opintojaksoista ja koulukohtaisista valinnaisista opintojaksoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opintojaksot. Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty opintopisteiden vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelija voi halutessaan kysyä päättöarvioinnin perusteita rehtorilta. Jos opiskelija on tyytymätön päättöarviointiin, hän voi pyytää päätöksen uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan ko. aineen opettajat yhdessä. Lukiolain mukaan opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiosta annetaan seuraavia todistuksia: Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja puheviestintätaitojen päättökokeesta sekä lukiodiplomitodistukset annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.

Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista. Opiskelija, joka ei saa lukion päättötodistusta, ei saa myöskään ylioppilastodistusta.

9. Lukion tuntijako ja opintotarjonta

Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa on määritelty moduulit ja niiden laajuus opintopisteinä. Lukio voi yhdistää moduuleja opintojaksoihin.

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Opetusta annetaan keskimäärin 14 tuntia 15 minuuttia opintopistettä kohden. Opintoihin kuuluu kohtuullinen määrä opiskelijan omatoimista työskentelyä. (VNA lukiokoulutuksesta 11 §).

Opintotarjonta määritellään lukuvuosittain hyväksyttävän lukuvuosisuunnitelman liitteenä olevassa opintojakso-oppaassa. Tässä opetussuunnitelmassa on esitetty lukuvuoden 2021-2022 tilanteen mukaan uuden opetussuunnitelman opintotarjonta.

Lukio voi rehtorin päätöksellä lisätä opintotarjontaan temaattisten opintojen opintojaksoja lukuvuoden aikana.

MODUULIT FYL:N OPETUSSUUNNITELMASSA, lv. 21-22 (uusi opetussuunnitelma)				
Oppiaine	Pakolliset moduulit (opintopisteet)	Valtakunnalliset valinnaiset moduulit (opintopisteet)	Koulukohtaiset moduulit (opintopisteet), lv. 21-22, voi muuttaa lukuvuosisuunnitelman mukaisesti	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus	8 (12)	3 (6)	4 (7)	15 (25)
Ruotsi, B1-kieli	5 (10)	2 (4)	4 (4)	11 (18)
Englanti, A1-kieli	6 (12)	2 (4)	2 (3)	10 (17)
Ranska, B2- ja B3-kieli	-	10 (20)	1 (2)	11 (22)
Saksa, B2- ja B3-kieli	-	10 (20)	1 (2)	11 (22)
Venäjä, B2- ja B3-kieli	-	10 (20)	1 (2)	11 (22)
Espanja, B2- ja B3-kieli	-	10 (20)	1 (2)	11 (22)
Italia, B2- ja B3-kieli	-	10 (20)	1 (2)	11 (22)
Matematiikka, pitkä	9 (20)	3 (6)	2 (4)	14 (30)
Matematiikka, lyhyt	7 (12)	2 (4)	3 (5)	12 (21)
Biologia	3 (4)	3 (6)	4 (7)	10 (17)
Maantiede	1 (2)	3 (6)	3 (5)	7 (13)
Fysiikka	2 (2)	6 (12)	4 (7)	12 (21)
Kemia	2 (2)	4 (8)	3 (5)	9 (15)
Uskonto TAI	2 (4)	4 (8)	1 (2)	7 (14)
Elämänkatsomustieto	2 (4)	4 (8)	-	6 (12)
Filosofia	2 (4)	2 (4)	2 (4)	6 (12)
Psykologia	1 (2)	4 (8)	3 (6)	8 (16)

Historia	3 (6)	3 (6)	7 (13)	13 (25)
Yhteiskuntaoppi	3 (6)	1 (2)	2 (3)	6 (11)
Terveystieto	1 (2)	2 (4)	4 (7)	7 (13)
Musiikki	1 tai 2 (2/4)	2 (4)	6 (12)	10 (20)
Kuvataide	1 tai 2 (2/4)	2 (4)	9 (18)	13 (26)
Liikunta	2 (4)	3 (6)	4 (8)	9 (18) + 100 lajimodu ulia
Opinto-ohjaus	2 (4)	-	-	2 (4)
Ilmaisutaito	-	-	4 (8)	4 (8)
Temaattiset opinnot	-	16 (30)	-	16 (30)
PAKOLLISET OPINTOPISTEET VÄHINTÄÄN	94- 102			
VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINTOPISTEET VÄHINTÄÄN	20			
YHTEENSÄ VÄHINTÄÄN OPINTOPISTETTÄ	- 150			
Valtakunnalliset valinnaiset moduulit ovat pääasiassa pakollisiin moduuleihin välittömästi liittyviä.				
Moduuleista rakennetaan opintojaksoja, jotka kuvataan lukuvuosikohtaisessa opintojakso-oppaassa.				
Koulukohtaiset moduulit ovat eheyttäviä moduuleja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmämoduuleja, muita koulukohtaisia moduuleja esim. ylioppilaskirjoitusten kannalta tärkeitä tai muissa oppilaitoksissa opiskeltavia moduuleja.				
A-kieli on alaluokilla (luokat 1-6) alkava kieli, B-kieli yläluokilla (luokat 7-9) alkava kieli.				
Lukuohje: Yo-kirjoitusten kysymykset tehdään pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen pohjalta. Valtakunnallisten opintojaksojen tarkat opetussuunnitelmat ovat nähtävissä koulun kotisivuilla www.forssanyhteislyseo.fi				

10. Lukiodiplomit

Opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Forssan yhteislyseossa lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

11. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa,

ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista konkretisoidaan kussakin toteutuvassa opintojaksossa. Laaja-alainen osaaminen on otettu huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta on täydennetty opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöihin on valittu laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet on kuvattu tarkemmin valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

Laaja-alaisen tavoitteiden toteutumista varmistetaan ottamalla kullekin lukuvuodelle yhdeksi painopisteeksi yksi laaja-alaisen osaamisen osa-alue. Toteutumista arvioidaan lukuvuosikertomuksessa.

Liite 1. Opetussuunnitelman sisältövaatimukset

Paikallisen opetussuunnitelman tulee sisältää seuraavat osat:

Asia	Forssan yhteislyseon opetussuunnitelma
lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset	Luku 1
oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja –menetelmät	Luku 2
lukion toimintakulttuurin pääpiirteet	Luku 2
koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako	Luku 8
lukion kieliohjelma	Luku 4
itsenäisen opiskelun periaatteet	Luku 7
laaja-alaisen osaamisen osa-alueet	Luku 10
oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi	Liite 2 ja valtakunnallinen ops
opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain	Liite 2
kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen	Luku 5 ja 11
ohjaussuunnitelma	Luku 11
oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus	Luku 11
kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	Luku 3
yhteistyö muiden lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa	Luku 5
yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa	Luku 5
kansainvälinen yhteistyö	Luku 4
työelämäyhteistyö	Luku 5
opiskeluhoito	Luku 11
opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi	Luku 7
toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.	Liite 5
lukiodiplomit	Luku 9
opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta.	Luku 6

oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukainen suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	Lukion turvallisuussuunnitelma sekä luku 11
suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.	Liite 4.
tasa-arvosuunnitelma	Liite 3.
suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.	Liite 3